

# UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno, poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša  
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.  
Vse leto velja . . . 10— K  
pol leta . . . . . 5— „  
četrt leta . . . . . 2-50 „  
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostojne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h  
„ „ dvakrat . . . 12 „  
„ „ trikrat . . . 10 „  
za nadaljna izvršenja od petit-vrste po 8 h.  
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša  
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

## Življenjsko vprašanje Slovencev: Srednje šole v Trstu.

Trst, 25. nov. 1912.

V četrtek, 21. t. m. je zborovalo tržaško učiteljsko društvo v znamenju zahtev učiteljstva glede ureditve slovenskega srednješolskega vprašanja v Trstu. Zborovanje se je vršilo v novi Ciril Metodovi šoli pri Sv. Jakobu v Trstu in je bilo jako mnogobrojno obiskano. Med navzočimi sta bila tudi c. kr. okr. šolski nadzornik g. Nekermann in g. dr. Wilian.

Učiteljsko društvo za srednje šole.

O vprašanju slovenskih srednjih šol v Trstu je referiral dr. J. Mrhar:

Ni prvič, da se zbirajo člani in razpravlja Učiteljsko društvo o našem šolskem vprašanju. Saj se je Učiteljsko društvo bavilo in se še temeljito bavi s proučevanjem vseh strok šolstva v Trstu in okolici.

Učiteljsko društvo je dalo tudi iniciativo za veliki manifestacijski shod, ki se je vršil 2. julija 1911 v »Narodnem domu«, in on je pripravilo najpodrobnejši in vsestranski material o stanju tržaškega šolstva za ta shod.

Na tem velikem in pomembnem shodu sta tedaj poročala ravnatelj Ulčakar in dr. Rybaf. Prvi je imel referat o tržaškem šolstvu s strokovnega stališča, drugi pa s političnega.

Prvič je tudi bilo na tem shodu, da se je v jasnih točkah napram vladi in javnosti fiksiral

šolski program tržaških Slovencev, ki slove sledeče:

Uverjeni, da je pravična ureditev šolstva v Avstriji mogoča le na podlagi načela narodne avtonomije, pozivljajo (Slovani!) vlado in zakonodajne korporacije, da prepuste potom državnega zakona ustanavljanje, vzdrževanje in vodstvo vseh šol posameznim narodom, oz. narodnim svetom, izvoljenim za vsako narodnost na podlagi enake in splošne volilne pravice z uporabo proporcionalnega sistema.

Dokler pa do takega zakona ne pride, zahtevamo:

1. da se uvede na vseh c. kr. ljudskih in meščanskih šolah v Trstu slovenščina kot obvezen predmet za slovenske otroke, ker je naravna posledica odredb, po katerih je postala slovenščina obvezen predmet za Slovence na c. kr. realki in gimnaziji;

2. da se nemudoma poddržavijo in primerno izpopolnijo vse tržaške ljudske šole, ki jih doslej vzdržuje slovenska šolska družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani;

3. da se ustanovi popolna realna gimnazija s slovenskim učnim jezikom, oziroma da se uvedejo slovenske vzporednice realnogimnazijskega značaja na c. kr. drž. gimnaziji v Trstu;

4. da se potem izpremeni c. kr. pripravnic za srednje šole v Trstu in na Proseku v slovensko ljudsko, oziroma meščansko šolo, ker z izpolnitvijo zahteve pod točko 3. odpade vsak predpogoj za njen obstanek;

5. da se poddržavi, oziroma izdatno podpre po državi obstoječa zasebna Slovenska trgovska šola v Trstu;

6. da se ustanovi v smislu v državnem zboru že sprejete resolucije, stavljene po poslancu dr. O. Rybafu, slovenska obrtna šola v Trstu;

7. da se z ozirom na prenapolnjenost posameznih okoličanskih šol in na oddaljenost mnogih krajev v okolici od šolskih poslopij ustanove nove slovenske okoličanske ljudske šole, zlasti v Sv. M. M. spodnji, Rocolu, Kjadinu, Škorklji in za Gradapo in Padriče;

8. da se ustanovita vsaj dve meščanski šoli, v Škednju in Rojanu;

9. da predloži vlada v prihodnjem zasedanju deželnega zbora tržaškega načrt deželnega šolskega zakona z ločenimi šolskimi sveti za Slovence in za Lahe.

C. kr. vlada in pretirane zahteve!

Trdili so in še hočejo trditi po vsej sili, da so te naše zahteve pretirane in previsoke.

Toda Učiteljsko društvo je temeljito proučilo ves položaj, preden je postavilo ta program in se je postavilo tudi pri določitvi tega programa na najrealnejše, najpravičnejše in najskromnejše stališče, kar smejo in so upravičeni Slovenci zahtevati v Trstu.

Naše zahteve niso previsoke, mi ne zahtevamo nikdar preveč, zakaj Učiteljsko društvo je dobro poučeno o naklonjenosti vlade in oblasti do nas Slovencev. Tudi med samimi Slovenci, ki smatrajo naše zahteve zaradi tega za pretirane, ker nam jih vlada in šolske oblasti ne bodo hoteli izpolniti, vlada napačno mnenje: »Zahtevati moramo odločno, mnogo zahtevati, da vsaj malo dosežemo!«

Program naš ni točka dneva in samo sedanjosti, temveč je preračunjen na več, morda deset let. A tega programa se držimo! Pojdimo za uresničenjem njega po stopnjah, da nam tudi oblasti koncedirajo točko za točko.

Realizacija prve točke našega programa.

Letos smo doživeli, da je vlada vendar prišla do realizacije prve točke našega šolskega programa. Na državnih šolah je prišlo namreč od odloka, s katerim so obvezni otroci nenemške narodnosti biti poučevani in obiskovati tudi pouk v materinščini.

Vendar zadeva še ni popolnoma realizirana in definitivno rešena. Premagati bo ovire od nasprotniške strani, ki ji ni zaupati, niti kadar se kaže popustljivo ali celo izrečno pripoznava naše zahteve.

Vlada je namreč dala sedaj besedo o tem vprašanju še nemškemu učiteljstvu. In to učiteljstvo je sicer diplomatsko pripoznalo našo upravičenost in ravnopravnost, a je že našlo pretvezo, da se je izrazilo v nasprotnem smislu.

Zato bomo pozvali vodstvo Slovencev v Trstu, da pazi in prepreči to mahinacijo!

Danes se imamo pa v prvi vrsti pečati s

tretjo točko našega šolskega programa.

Obili statistični material o ljudskem šolstvu iz Kleinmayerjeve brošure »Slovensko šolstvo v Trstu« nam govori jasno o razmerah našega ljudskega šolstva. Toda danes hočemo na isti način posvetiti v naše srednješolske razmere.

Naklonjenost naše vlade glede slovenskih srednješolskih zahtev je sicer v besedah precej velika, zakaj vlada nam na vso moč pripoznava upravičenost slovenskih paralel na naših srednjih šolah, a le — da nam jih ne!

Še bolj temeljito nam pa kaže naklonjenost vlade za slovensko šolstvo na Primorskem z državnim proračunom.

»Piccolo« o tem.

S tem vprašanjem se bavi tudi »Piccolo« z dne 17. novembra t. l. na 4. str. Tam se »Piccolo« namreč jezi in tarna, da vlada premalo skrbi za italijansko šolstvo v Primorju.

Podatki glede državnih izdatkov so v »P.« seveda opremljeni in prikrojeni italijanskemu duhu, a iz njih se tudi lahko razvidi, da srkbi vlada v prvi vrsti za nemško šolstvo na Primorskem, potem še v obilni meri za italijansko šolstvo, in kako bore malo je vlada v proračunu za prihodnje leto odkazala slovenskemu in hrvaškemu šolstvu na Primorskem, ki je v večini v tej deželi.

Državni proračun za leto 1913

govori jasno o naklonjenosti do posameznih narodov na Primorskem.

Proračun c. kr. avstrijskega naučnega ministrstva za l. 1913 nam kaže jasno mero vlade med Nemci, Italijani, Slovenci in Hrvati na Primorskem, in najsi potemtje pogledamo proračunske postavke za visoke, srednje šole (gimnazije in realke), učiteljska, liceje, trgovske akademije, pripravnic ali ljudske šole.

Glede vseučilišča so Slovenci in Hrvati popolnoma prezrti; Italijani imajo v tej postavki za juridično fakulteto izkazanih 130.000 K izredne podpore; za Nemce bi bilo pa naravnost perfidno, če bi tudi

## LISTEK.

### Iz umetniškega sveta.

»Katka Poljakova«.

Tovariš E. Gangl je napisal novo gledališko delo, ki se imenuje »Katka Poljakova«, drama v treh dejanjih. Snov tej drami je zajeta iz sodobnega socialnega življenja. — Kakor čujemo, uprizori najprej to delo dne 14. grudna t. l. »Dramatično društvo« v Idriji.

Nova oprema »Zvončka«.

Tovariš Ivan Erbežnik, učitelj na Bledu, je že dovršil nove okraske in vinnete za »Zvonček«, ki se bo z njimi odel s prvo številko prihodnjega letnika. Vse risbe so krasno, umetniško izvršene in bodo »Zvončku« v posebno lepoto, mladini pa res v veliko veselje.

Slovensko deželno gledališče.

Traviata. Opera v štirih dejanjih. Libretto pisal F. Piave, uglašil G. Verdi. Vsebina:

I. dejanje: V salonu pariške kurtizane Violete Valery je zbrana velika družba v veselem razpoloženju. Med gosti je tudi

njen oboževalec Alfred Germont, ki ji odkrije svojo vročo ljubezen. Dosedaj ni bila vajena takih besed, zaljubi se v Alfreda in sklone opustiti svoje razuzdano življenje. — II. dejanje: Na deželi v bližini Pariza uživata Alfred in Violeta brezmejno ljubezensko srečo. Niti na vsakdanje skrbi ne mislita dosti, in nekoč mora Alfred v mesto, da proda dragocenosti in z denarjem poplača dolgove. Njegov oče obišče medtem Violeto in jo za božjovoljo prosi, naj pozabi Alfreda, ker bi njuna zveza uničila srečo njegove zaročene sestre. Violeta ugodni starčevi prošnji in zapusti Alfreda pod pretvezo, da si želi nekdanjega razkošnega življenja. Alfred se vrne iz mesta in nima časa o vsem premišljati, ker ga oče premoti in v toplih besedah spominja doma. Šele ko zve, da obišče Violeta slavnost v zloglasni hiši demimondke Flore, mu je jasno, zakaj ga je ljubica tako nenadoma zapustila. — III. dejanje: Na zabavi pri Flori zapazi Violeta Alfreda pri igralni mizi. Prezira jo. Tega ona ne prenese: pove mu, da ga je zapustila, ker je to zahteval nekdo, ki je bil opravičen. Alfred jo v jezi razžali, zato ga njen častilec baron Duphal pokliče na dvoboj. — IV. dejanje: V svoji spalnici na bolniški postelji leži Violeta. Zaradi Alfredovega nastopa in njegovih očitanj se je preveč razburila ter začela

hirati. Zdravnik prizna služkinji Anini, da so Violetine ure štete. Germont uvidi, da Violeta hira le iz prevelikega hrepenenja po Alfredu, zato mu dovoli, da jo poroči. Toda prepozno. Violetino srce je izkrvavelo, in ona umre v Alfredovemu objemu. —

Vsebina opere je posneta po še dandanes mnogo čitanem romanu A. Dumasa »Dama s kamelijami«. Moderna snov je to, ki obsega malo dejanja ob razvijanju skozinsko modernega problema in slikanju duševnih bojev. Par oseb, skoro nič zbora, dramski dialog nadomestujejo večja mesta s parlandi-petjem. Vsekakor se glasba Traviate razlikuje od one prejšnjih Verdijevih oper. Očara po svojih ljubkih melodijah, kdor se mnogo peča z glasbo, jo enkrat rad poslušaj, pozneje se pa kmalu naveliča onih večnih mta, mtata, mtatata. Ni raznoličnosti in kontrastov. Traviata maestra Verdija bo pa kljub temu romala po svetovnih odrih in doživela še mnogo uprizoritev, ko bodo novejša mnogo boljše operna dela počivala v gledaliških arhivih.

Naslovno vlogo je kreirala Richterja. Njen zvonki glas mi je od predstave do predstave simpatičnejši. Podala je Violeto premišljeno, z globokim čuvstvovanjem in situaciji primerno igro. Ganljivo je pel v zadnji sceni četrtega dejanja, v

prvem dejanju pa dokazala, da bo časom izvrstna koloraturka. Presrčne ovacije, ki jih je publika prirejela, so ji dokaz, da je v Ljubljani priljubljena! — Nasprotno je s tenoristom Vondro. Igra dobro, poje slabo. Nima obsežnega organa, vendar je na nekaterih mestih vsaj deloma zadovoljlj. Sicer pa Boga zahvalimo, da sploh imamo tenorista! Ko so že vsa druga gledališča imela svoje osobe angažirano, smo še dvomili o nadaljnem obstoju slovenskega gledališča! Boljših moči ni bilo dobiti. — Fejfar je lepo pel v vlogi Alfredovega očeta Germonta, da je zlasti ugajala njegova arija koncem drugega dejanja: »Ali te ne miče kraj, kjer prebil si mlade dni?« Fantova, Peršlova, Križaj, Bukšek, Povhe in Kovač so v svojih neznatnih vlogah storili, kar je bilo v njihovih močeh. —

Orkester je rešil svojo nalogo popolnoma. Kapelnik Hrazdira se je potrudil za skrbno nastudiranje in dostojno izvedbo opere. Fejfarjeva režija točna, inscenacija okusna. Gledališče polno. — ec.

Slovenske narodne pesmi s Koroskega nabral in čveteroglasno za moški zbor postavil Oskar Dev. Založil L. Schwentner. Cena K 2.—. Nova, pravkar izšla zbirka narodnih pesmi, o kateri o priliki več. — ec.



na Primorskem — kjer jih sploh ni — zahtevali svoje visoke šole.

V isti postavki imajo potem tudi Italijani za trgovsko šolo Revoltello izkazanih kot podporo še 15.000 K, torej v tej postavki Italijani, ki so v deželi v manjšini, 145.000 K; Slovinci in Hrvati, ki so v ogromni večini — nič!

Prezreti pa ne smemo dejstva, da celo Nemci, ki so na Primorskem le priseljenci, zahtevajo v slučaju, da pride laška univerza v Trst, tudi nemške stolice tu, dasi imajo v Gradcu vseučilišče in tehniko.

Še bolj krivična je za nas postavka glede srednjih šol. Tu namreč tembolj občutimo krivico, ker vlada protežira v tej deželi namesto slovenskega — nemško šolstvo.

Na Primorskem, kjer se o Nemcih in nemškem narodu sploh govoriti ne da, izda vlada za nemške šole — ki so pa zidane in obstoje le zaradi pohajanja slovenskih otrok vanje — letno 741.626 K rednih izdatkov.

In če primerjamo to postavko z italijansko vsoto, tedaj vidimo, da je krivica še večja: Italijani, ki jih je tu več od Nemcev, dobe manj podpore, in sicer le 501.000 K.

Nemci dobe za: gimnazijo v Gorici 190.460 K, za gimnazijo v Trstu 179.228 K, za realko v Trstu 123.000 K, za realko v Gorici 73.000 K, za gimnazijo v Pulju 85.000 K, za realko v Pulju 89.464 K, torej skupaj 741.626 K.

Pri primerjanju teh števil pa ne smemo pozabiti, da nemške posesti v teh mestih sploh ni!

Poleg tega ne smemo pozabiti, da sprejemajo Nemci tudi za novi zasebni licej izredne podpore 10.000 K, ki narašča baje celo na 40.000 K, in da je vlada kupila za nemško-nacijonalne političke namene lansko leto tudi poslopje šol, sester v ulici Besenghi za ogromen denar 1 milijon kron.

Italijanov je več kot Nemcev na Primorskem, a njih postavka tu znaša le 501.000 K, in sicer: za poddržavljen obč. realke v Trstu 150.000 K, za gimnazijo v Kopru 68.845 K, za realno gimnazijo v Pulju 60.703 K, za licej v Pulju (izr. podp.) 4000 K, za trgovsko in nautično šolo v Trstu in Mali Lušnji 217.452 K, skupaj za Italijane 501.000 K.

Hrvatom, ki po številu lahko konkurirajo z Italijani in Nemci v tej deželi, je v tej postavki izkazano za gimnazijo v Pazinu 73.436 K.

Slovinci, ki so v večini na Primorskem, nimajo tudi v tej postavki — nič!

Pa bodimo do pičice pravični in natančni ter upoštevajmo še vzporednice na gimnaziji v Gorici ter recimo, da od 190 tisoč 460 K odpade 60.000 K na slovenske in laške razrede.

Če odštejemo teh 60.000 K, ki so postavljene za Slovence in Italijane, tedaj ostane Nemcem še vedno 681.626 K. Od 60.000 K + 6000 K odpade na Lahe 30.000 K + 3000 K, tako da imajo Lahi potem od vlade izdatkov za srednje šole skupaj 534.000 K.

Za vse Primorske Slovence ni direktno v proračunu — nič; le če se vzame izdelek izven postavke ali iz postavke same, tedaj bi prišlo na vse primorske Slovence za srednje šole 33.000 K.

Ta vsota je z izdatki za Nemce in Italijane ravno proporcionalna v diametralnem razmerju s številom prebivalstva in s potrebami.

Glede učiteljskega je proračun sledeči: Izdelek za žensko učiteljsko v Gorici se lahko prišteva za vse tri narodnosti (slov., ital. in nemško) na enake dele in znaša 203.657 K.

Lahi dobe poleg tega še za učiteljsko v Kopru 56.938 K, in v Gradiški 47.727 K, torej še posebe 104.665 K.

Slovinci dobe v tej postavki še za moško učiteljsko v Gorici 79.283 K, za pripravnico v Tomaju 3625 K, torej skupaj 82.908 K.

Če primerjamo, dobe manj od Italijanov.

Hrvati dobe za učiteljsko v Kastvu 53.320 K.

Torej tudi v tej postavki proporcionalno vlada ni pravična do Slovencev!

Najkrivičnejša je pa postavka glede ljudskega šolstva!

Tu skrbi vlada le za Nemce in indirektno prisiljuje Slovence in otroke slovenskih stršev v nemške šole; kakaj nemške šole se vzdržujejo in širijo le na podlagi otrok slovenske narodnosti.

Nemci dobe za ljudske šole: Piazza Lipsia (moško) 149.033 K, Piazza Lipsia (žensko) 146.551 K, Fontana 159.042 K, Pulj 31.233 K, Mornarska šola v Pulju 7200 K, za razne remuneracije na Goriskem in v Istri 14.000 K, skupaj 507.059 K.

Najznačilnejša je tu postavka 14.000 K, ki je očitno postavljena za podpira-

nje šulvereinskega šolstva na Primorskem.

Za Italijanske šole ne da vlada v tej kategoriji nič.

Za slovenske ljudske šole — en otroški vrtec v Gorici za celo Primorsko — 1500 K.

Za hrvaško ljudsko šolstvo — nič!

Primerjajmo zopet te postavke državnega proračuna in reči moramo: **Država protežira na Primorskem Nemce in očitno namenoma prezira Jugoslovane!**

Poleg tega je pod klavzulo »za razvoj ljudskega šolstva« še postavka 150.000 K. Kam gre ta denar, ni povedano! Za slovenske šole gotovo ne, ker vsi poddržavljeni učitelji na družbini šoli so všteti v proračunu k nemški šoli na Lipskem trgu. (Medklic: Morda gre ta denar za avstrijske šole v Carigradu, Solunu in Albaniji!)

Po bodimo do pičice pravični in odštejmo še znesek 45.000 K (za slov. drž. učitelje na C. M. šoli) od nemške postavke, vendar ostane še za nemške ljudske šole na Primorskem postavka 462.059 K.

Od postavke 150.000 K recimo, da gre res nekaj za hrvaške šole v Istri, gotovo pa gre tudi od tega zneska večina, recimo 100.000 K, še za razne nemške šulvereinske šole v Trstu, Šklednju, Opatiji itd.

Država izda za šolstvo na Primorskem za:

Nemce	1.150.000 K
Lahe	780.000 K
Hrvate	180.000 K
Slovence	170.000 K

Krivico države in vlade torej spoznamo v tem, da izda za Slovence in Hrvate država manj kot tretjino tega, kar izda za Nemce, več kot polovico manj kot za Lahe in le šesti del skupnega izdatka od tega, kar izda za nemško in italijansko šolstvo.

#### Krivico države in vlade

pa spoznamo še jasneje, če primerjamo uradno statistiko ljudskega štetja in vidimo, da je 6000 otrok slovenske narodnosti samo v Trstu postavljeno na cesto, medtem ko za nemško šolstvo v tej deželi vlada izdaja milijone. (Dalje.)

## Zveza slov. učit. v Avstriji.

Brzojavno poročilo.

Dunaj, 26. novembra. Danes je imel glavni odbor Zveze slovenskega učiteljskega v Avstriji tukaj sejo. V razpravi so bila najaktualnejša šolska in učiteljska vprašanja. Posebno so bili predmet razprav: 1. izprememba § 55. drž. šol. zakona; 2. sanacija deželnih financ; 3. češke šole na Dunaju; 4. poklicanje učiteljev v višje šolske urade; 5. višja izobrazba učiteljskega; 6. znižanje železniških voznih cen za učiteljsko. V Zvezo se sprejme Vilna, organizacija ukrajinskega učiteljskega v Bukovini, tako da šteje Zveza sedaj 13 deželnih organizacij. — Posebna debata se je razvila o skrajno mučnem in neznošenem položaju naprednega učiteljskega na Kranjskem, Predsedstvo Zveze izda o tem posebno spomenico. Prihodnja skupščina Zveze se vrši meseca avgusta l. 1913. v Ljubljani o priliki 25 letnice Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev in ob III. slovenskem vsesokolskem zletu.

## Pevski zbor učit. Zaveze.

Dne 19. novembra popoldne so se sešli mnogi glasbeniki in pevci v prostorih »Učit. tiskarne« v Ljubljani da zasnujejo vseleidalno pevsko združenje pod okriljem naše Zaveze.

Interesantna in uvaževanja vredna navodila pa je poslalo na ta sestanek tudi nekaj priznanih naših skladateljev in učiteljev pevcev.

Po poročilu Zavezinega tajnika se je vnela med prisotnimi živa debata o zasnutku stajnega učiteljskega pevskega zbora.

Podrobnosti, ki so za vse naše učiteljsko tako važne, prinesemo natančneje v prihodnji številki. Z ozirom na slabo finančno stanje in na skrajno neugodno sedanje stališče naprednega učiteljskega se sklene, da se ustanovi pod okriljem Zaveze — po vzorcu moravskih učiteljev — za sedaj samo stalni moški pevski zbor, v katerega se vabijo vsi napredni učitelji in srednješolski profesorji. Ta samostojni pevski zbor oskrbi lastna pravila z določenim poslovnim redom in posebnim pevskim skladom.

Misel, ki je obrazložena v »Oklicu«, da se namreč pritegne vse v Zavezi stoječe učiteljsko v svrhu redne in sistematično urejene nadaljne izobrazbe na pevskega polju, se prekoslej obdrži v evidenci.

V pripravljani odbor so bili voljeni: soglasno naslednji:

Hinko Družovič in Rajko Vrečar (za Štajersko); Emil Adamič, Karel Mahkota in Gustav Waschte (za Primorsko); prof. dr. Pavel Kozina in prof. Ivan Masten (kot zastopnika srednješolskih profesorjev); Rudolf Dostal, Ludovik Drmelj, Engelbert Gangl, Karel Humek, Ferdo Juvanec, Janko Levstik, Janko Likar, Fran Marolt, Alojzij Novak, Josip Pavčič, Andrej Rape, Anton Razinger, Vilibald Rus, Vendelin Sadar in Janko Žirovnik (za Kranjsko in Ljubljano).

Z vzklikom so bili izvoljeni v pripravljani odbor: predsednik Janko Žirovnik, njega namestnik Anton Razinger, tajnik Vilibald Rus in blagajnik Vendelin Sadar.

Prva seja tega odbora ki postavi vso zadevo na stalna tla, se vrši na praznik, dne 8. decembra 1912, ob 3. uri popoldne v prostorih »Učit. tiskarne«.

## Iz naše organizacije.

Skupne zadeve:

Iz vodstva Zaveze.

S III. vodstvene seje upravne dobe 1912/13 (10. novembra 1912).

1. Korektor »Učit. Tov.« večkrat ni dobil v pregled posameznih števil, kar je bilo vzrok, da je časih v stanovskem glasilu kar mrgolelo napak. Vsa zadeva se je uredila.

2. Občni zbor društva »Korotan« v Celovcu je pozdravila Zaveza pismenim potom.

3. Resolucija glede stalnega nameščenja okrajnih šolskih nadzornikov, sprejeta na zadnji naši skupščini, se je odposlala na Dunaj c. kr. ministarstvu za uk in bogočastje.

4. »Ljubljansko učiteljsko društvo« je prijavilo v pomnoženi pripravljani odbor za 25letnico Zaveze 3 članice in 11 članov.

5. Vodstvo Zaveze ukrene dogovorno s predsedstvom »Učit. tiskarne«, da se izvršuje odpošiljanje »Učit. Tov.« redno vsak petek ob določeni uri.

6. Razprodajo mladinskih spisov, ki jih je založila Zaveza, vzame v nadaljno oskrbo Zaveza sama.

7. Zaveza knjižnica, ki je spravljena v steklenih omarah v načelstveni sobi »Učit. tiskarne«, se uredi. Napravi se natančen katalog vseh knjig.

8. Stare letnike »Učiteljskega Tovarisa« uredi njega upravnik. Isti napravi vsak teden sproti tudi zaznamek preostalih novih števil stanoškega glasila.

9. Nekatera učila »Šolskega muzeja« so se prodala »Družbi sv. Cirila in Metoda«, Zaveza je dobila zanje 10 kron.

10. »Zveza slovenskega učiteljskega v Avstriji« je poslala vsem članicam besedilo ogorčenega protesta zoper nemško nasilje napram češkim šolam na Dunaju.

11. Na sestanek glede ustanovitve »Pevskega zbora Zaveze« so se vabile učiteljske deželne Zveze in nekateri glasbeniki iz učiteljskih vrst.

12. Došla je zahvala pevskega društva »Hajdrih« za soudeležbo pri slavnosti 25letnice društvenega obstoja.

13. Državnega poslanca dr. Vlad. Ravniharja se je obvestilo s primernimi podatki za stran neke interpelacije pri našem ministarstvu.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj je zborovalo dne 17. novembra 1912 v šoli na Vidmu. Navzočih je bilo s predsednikom vred 28 članov in članic ter gosti iz Celja, Krškega, Artiča in Vidma.

Vzeli so se na znanje dopisi — došli društvu od zadnjega zborovanja, in poročili o Zvezinem in Lehrerbundovem zborovanju.

Glavna točka tega zborovanja je bilo predavanje predsednika tov. Knapiča: »Spomini ob društveni štiridesletnici«. Bila je to natančna slika o delovanju in razvoju našega društva od njegovega početka do današnje dobe. Veliko delo je zahtevalo mnogo skrbljivosti in požrtvovalnega napora. Poslušalci so poslušali predavanje z največjim zanimanjem.

Po zborovanju se je sestalo učiteljsko pri Podjedu, da natihem proslavi ta dan. Zakaj hrupne slavnosti v našem položaju niso umestne. Počastili so nas krški tovarši in tovarišice s svojim posetom.

#### Štajersko.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj zboruje v četrtek, dne 4. decembra 1912, ob 10. uri popoldne v ormoški okoliški šoli po nastopnem vzporedu:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.  
2. Dopisi in društvene zadeve.  
3. Poročilo delegatov v Zavezini skupščini v Celju.  
4. Eventualno predavanje. — Cenjeni tovariši in tovarišice se pozivajo, da se pripravijo za kratko aktualno predavanje. Podovatejša bomo potem pri zborovanju izmed pripravljenih izvolili.

5. Pobiranje članarine za Slov. Šolsko Matico. — Kdor ne pride k zborova-

nju, naj članarino pošlje poverjeniku do 4. decembra, ker je najskrajnejši čas.

6. Slučajnosti.

#### Odbor.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo ima svoje glavno zborovanje dne 8. decembra 1912 v Bočni ob 10. uri dop. po sledečem vzporedu:

1. Nagovor predsednikov.  
2. Dopisi.  
3. Predavanje.  
4. Poročilo tajnice.  
5. Poročilo blagajnika, s katerim se naj poravnajo takrat tisti, ki še poprej tega niso storili.  
6. Volitev predsednika in odbora.  
7. Slučajnosti.

Glede kosila se je javiti tov. nadučitelju v Bočni. K polnoštevini udeležbi vabi najjužnejše odbor.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje dne 8. decembra 1912, ob 2. uri popoldan v Šmarji po sledečem vzporedu:

1. Zapisnik.  
2. Dopisi.  
3. Bitka na Kosovem (v zgodovini in poeziji), predava g. dr. Ilešič iz Ljubljane.  
4. Slučajnosti.  
K mnogobrojni udeležbi vlijudno vabi Tomo Kurbus, t. č. predsednik.

Slovensko učiteljsko društvo za mariborsko okolico je zborovalo dne 7. nov. 1912 v restavracijskih prostorih Narodnega doma v Mariboru. Navzočih je bilo 42 rednih članov. Kot gostje so zborovanju prisostvovali tov. Planer, Gomzi, Lešnik, Mejšovek, Čuček in Wudler ml. Kot novega člana smo z velikim veseljem sprejeli tov. Jože Zemljiča, učitelja v Selnici ob Dravi. Po predsednikovem pozdravu smo rešili dnevni red, ki je imel med drugim sledeče zanimive točke:

Dopis Selbsthilfe zaradi obilnejšega pristopi k njej. Tovariš Matija Lichtenwallner nam razjasni pogoje pri društvu, ki so jako ugodni, posebno za mlado učiteljsko. O skupščini v Ptujju dne 29. junija 1912 nam je poročal tov. predsednik v tej v Celju v avgustu pa tov. Vodenik in Pučelik, ki sta ses kupščine udeležila kot delegata. Nato nam poroča tov. predsednik o zadnjih odborovih sejah »Lehrerbunda« in »Zveze«, o svojem delu pri teh sejah ter o sedanjem že boljšem soglasju med obema društvoma. Prihodnje zborovanje bo glavno zborovanje v mesecu januarju 1913.

Ptujsko učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 5. decembra, ob polu 11. uri predpolodne v okoliški šoli v Ptujju po sledečem vzporedu:

1. Zadnji zapisnik.  
2. Iz vseli kotov našega okraja.  
3. Iz zborovanja »Zaveze«, V. Kajnih, A. Selinšek.  
4. Iz naše organizacije:  
a) Naše gnotno stanje.  
b) Sankcija zakona o regulaciji učiteljskih plač v Dalmaciji in na Koroškem.  
5. O kletarstvu.  
6. Predlogi in nasveti.

Odbor ima svojo sejo ob 10. uri v okoliški šoli. Po društvenem zborovanju skupen obed. Ob 2. uri popoldne praktičen pouk o kletarstvu v kletih največjega posestnika vnaogradov na Štajerskem in Ogrskem, gos. p. Konrada Fürsta, Tovarišice, tovariši! Pridite! Gosti, dobro došli! Ivan Klemenčič, t. č. predsednik.

#### Goriško

Učiteljsko društvo za goriški okraj zboruje v četrtek, dne 5. decembra 1912, v Gorici, v dvorani »Trgovskega doma« ob 10. uri popoldne. Dnevni red:

1. Problem »izobraževanje« na dnevnem redu II. kongresa za izobraževanje mladine in mladinoslovje (v Monakovem od 3.—5. oktobra 1912), predava gospod profesor dr. K. Ozvald.  
2. Predlogi.  
Zaradi zanimivega predavanja pričakuje polnošteviline udeležbe odbor.

## Književnost in umetnost.

Oborova seja »Maticе Slovenske« dne 18. novembra 1912. Gradivo za veliki tehniški slovar je abecedno urejeno tudi že v okviru poedinih črk. — Tisk zemljevida slovenskega ozemlja napreduje; vsi deli so bili v prvi korekturi, nekateri tudi že v drugi in tretji. — Knjige za leto 1912 se dotiskavajo. — Sprejme se drama A. Funtka »Tekma«. — Na podlagi predsednikovega poročila se razpravlja o literarni zapuščini dr. K. Štreklja: za Matico je najvažnejše gradivo »Narodnih pesmi«. »Pravljic in pregovorov«. Za novega urednika »Narodnih pesmi« se imenuje dr. Josip Glonar, uradnik vseučiliške knjižnice v Gradcu. Štrekljevo »Zgodovinsko slovnico slovenskega jezika«, ki je v nekaterih poglavjih (za kakih 25 tiskanih pol) povsem za tisk izdelana, ki ji na nekatera druga poglavja čisto manjkajo, bo laže in uspešneje izdala »Jugoslovanska akademija« v Zagrebu. — Glede nabave Štrekljeve slovenske knjižnice za Ljubljano je predsedništvo